חייבת בחלה ואינה נפסלת בטבול יום דברי ר"מ ור' יהודה, ר' יוסי ור"ש פוטרין מן החלה: **גמ'** סברוה מאן דאמר תרומה דאורייתא, חלה דאורייתא, מאן דאמר תרומה דרבנן, חלה דרבנן אי אמרת בשלמא קסבר רבי יוסי חלה בזמן הזה דרבנן אתי דמע דרבנן ומפקע חלה דרבנן אלא אי אמרת חלה דאורייתא אתי דמע דרבנן ומפקע חלה דאורייתא, ודלמא קסבר רבי יוסי תרומה בזמן הזה דאורייתא וחלה דרבנן כדאהדר רב הונא בריה דרב יהושע, דאמר רב הונא בריה דרב יהושע אשכחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי וקאמרי אפילו למ"ד תרומה בזמן הזה דרבנן חלה דאורייתא שהרי שבע שכבשו ושבע שחלקו נתחייבו בחלה ולא נתחייבו במעשר ואמינא להו אנא אפילו למ"ד תרומה בזמן הזה דאורייתא חלה דרבנן דתניא אי בבואכם יכול משנכנסו לה שנים ושלשה מרגלים ת"ל בבואכם בביאת כולכם אמרתי ולא בביאת מקצתכם וכי אסקינהו עזרא לא כולהו סלוק: **מתני'** משל משלו חכמים באשה פגה בוחל וצמל: פגה עודה תינוקת בוחל אלו ימי נעוריה, בזו ובזו אביה זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה, צמל כיון שבגרה שוב אין לאביה רשות בה. איזהו סימניה ר' יוסי הגלילי אומר משיעלה הקמט תחת הדד ר"ע אומר משיטו הדדים בן עזאי אומר משישחיר הפיטומת רבי יוסי אומר כדי שיהא נותן ידו על העוקץ והוא שוקע ושוהא לחזור: **גמ'** פגה עודה תינוקת כדכתיב התאנה חנטה פגיה בוחל אלו ימי הנעורים כדתנן התאנים משיבחלו ואמר רבה בר בר חנה אמר רב משילבין ראשיהן ואיבעית אימא מהכא ותקצר נפשי בהם וגם נפשם בחלה בי צמל כמ"ד יצתה מלאה: ואיזהו סימנים ר' יוסי הגלילי אומר משיעלה הקמט: אמר שמואל לא משיעלה הקמט ממש אלא כדי שתחזיר ידיה לאחוריה ונראית כמי שעלה הקמט תחת הדד, שמואל בדק באמתיה ויהב לה ד' זוזי דמי בושתה שמואל לטעמיה דאמר שמואל לעולם בהם תעבודו לעבודה נתתים ולא לבושה, שמואל מייחד להן רב נחמן מחליף להן רב ששת מסר להן לערבי ואמר להן אזדהרו מישראל: רבי יוסי אומר כו': מאי עוקץ? אמר שמואל עוקצו של דד: ת"ר אלו הן סימני בגרות ר"א בר צדוק אומר משיתקשקשו הדדין ר' יוחנן בן ברוקה אומר משיכסיף ראש החוטם משיכסיף, אזקנה לה אלא א"ד אשי משיפציל ראש החוטם ר' יוסי אומר משתקיף העטרה ר"ש אומר משנתמעך

הכף

חייבת בחלה. ולא אמרינן דתרומה פוטרת לה ואע"ג דתרומה אינה חייבת בחלה מדומע חייב בחלה מ"מ דדימוע דרבנן הוא ומדאורייתא חד בתרי בטיל דכתיב (שמות כג) אחרי רבים להטות, ורבנן הוא דאצרוך אחד ומאה הלכך לא אתי דימוע דרבנן ומפקע חלה אפילו בזמן הזה דקסברי ר"מ ורבי יהודה תורה אור חלה בזמן הזה דאורייתא: **פוטרין מן החלה.** כדמפרש לקמן דקסברי חלה בזמן הזה דרבנן ואתי דימוע דרבנן ומפקע חלה דרבנן והיינו דאמרן לעיל תני ולא סבר לה דהא חזינן דלרבי יוסי חלה בזמן הזה דרבנן וסברוה הכא רבנן דמייתי ראייה מהכא דכי היכי דקאמר ר' יוסי חלה בזמן הזה דרבנן הוא הדין לתרומה: **ודלמא.** אע"ג דקא חזית מהכא לר' יוסי חלה דרבנן אפ"ה סבירא ליה תרומה דאורייתא וליכא הכי נמי מסתברא דקא בעית לאתויי: **נפקיבן בחלה.** דכתיב בחלה (במדבר טו) בבואכם אל הארץ והרי באו: **ולא נפקיבן במעשר.** דבמעשר כתיב (דברים יד) תבואת זרעך עד שיביאו כל אחד ואחד את שלו: **מתני' פגה.** שמדר בה אשה שוה תינוקת קרו לה פגה כל זמן שאין לה סימן לא בדדים ולא בשערות: **בוחל.** כשהפרי גדל קצת כדאמרי' בגמרא התאנים משיבחלו כך כשיש לה סימן דדין קצת בידוע שהביאה שתי שערות ונערה היא: **צמל.** בגמ' מפרש לה לשון נוטריקון יצאה מלאה שיש לה סימן מובהק בדדיה ולקמן מפרש סימנין במתני' והיא בוגרת: **בזו ובזו.** אפי' כשהיא נערה אביה זכאי ס' דכתיב (במדבר ל) בנעוריה בית אביה כל שבח נעוריה לאביה: **איזו היא סימנין.** אצמל קאי: **קמט.** פרונצ"ש שגדלו דדיה עד שכפול מעט על החזה ונראה כקמט: **משיטו.** גדולים יותר: **הפיטומת.** ראש הדד כמו (סוכה דף לה:) ניטלה פיטמתו: **עוקץ.** כמו עוקצי התאנים (עוקצין פ"א מ"ז) פוליל"ש בלע"ז חודו של דד שהתינוק יונק ופיטומת היינו סביבות עוקץ: **גמ' משיבחלו.** חייבין במעשר: **משילבין ראשיהן** שמשחין כשמגדילין הכא נמי משישחה הדד ונראה בו סימן שמגדיל: **בחלה בי.** גדלה עלי אדם הזקן בדבר נראה לו כגדול אנקייש"ן בלע"ז: **מייחד להו.** שפחותיו מייחד לאנשים עבדיו ואינו מפקירן משום בושה: **מחליף להן.** את של זה בזה ואינו מקפיד על בושתן: **לערבי.** מפקיר שפחותיו לערביים ונוהג בהן מנהג הפקר: **משיתקשקשו.** כמו (שבת דף סו:) מקשקשת לפניו כמו בגלי"ש בלע"ז. כלומר גדולים הרבה: **חוטם.** ספק: **משיפציל.** ספק: **משתקיף העטרה,** שגדל העוקץ וסב ושוקף עטרה והיינו שיעורא דא"ר יוסי נמי במתני' שיהא נותן ידו על העוקץ ושוקע ושוהא לחזור:

הכף

ואינה נפסלת בטבול יום. וא"ת בהא דאמרינן (פסחים דף מד.) גבי מקפה של חולין ושום ושמן של תרומה קאמר דאם נגע טבול יום במקצתו דפסל כולו במגעו וי"ל דהתם מיירי בשנעשו גוש בקערה: **אתי** דימוע דרבנן ומפקע חלה דרבנן. מכאן מביא ריב"א ראייה דתרומה בטלה ברוב דאורייתא והא דדרשינן בספרא מאת מקדשו ממנו דעולה בק"א אסמכתא בעלמא הוא וכן הא דקאמר התם דערלה וכלאי הכרם דכפל איסורו ליאסר בגאה כפל בעלייתו שצריך אחד ומאתים ומיהו ראייה דהכא יש לדחות דלעולם מדאורייתא הכל נאסר לזרים מטעם תערובת התרומה שאינה ניכר אבל מה שגם החולין נחשבו כתרומה ליפטר מן החלה כאינו שכל תרומה זה אינו אלא מדרבנן ומיהו יש להביא ראייה גבי נפלו אגוזים ונתפצעו בהנזקין (גיטין דף נד:) דיש ספרים דגרסי והא הכא דמדאורייתא' ברובא בטלה ובשלהי הערל (יבמות דף פב.) גבי שתי קופות אחת של חולין ואחת של תרומה ולפניהן שתי סאות כו' דקא"ר יוחנן והוא שרבו חולין על התרומה פי' דשרי מדאורייתא ולהכי אמר שאני אומר ובריש האי פירקא (דף מג:) נמי קאמר תרומה חמורה ממעשר שכן מחפ"ז ולא חשיב קי"א:

ל"ג אינו נאמר כי תבואו הייתי אומר משנכנסו ב' או ג' מרגלים דהא ריטא דברייתא הכי איתא בספרי (פרשת שלח) (ובספ"ק דקדושין מייתי לה) משונה ביאה זו של חלה דבעלמא כתיב כי הביאך כי יביאך וכאן כתיב בבואכם עמד מיד כשנכנסו קודם כבוש וחילוק אלמא משמע דכי תבואו משמע ביאה חשובה דהיינו לאחר כבוש וחילוק והיכי מצי למימר אפי' ב' או ג' מרגלים אלא הכי גרסינן אי בבואכם יכול אפי' ב' או ג' מרגלים וקאי אדלעיל מיניה: **לא** כולהו סלוק. ואם תאמר והא כל יושביה עליה קרינן לענין יובל לפי שמקצת כל השבטים עלו לפר"ת דאמר דיובל נהג בבית שני מהאי טעמא וי"ל דלבואכם משמע טפי בביאת כולכם, ואם תאמר היכי ס"ד מעיקרא דתרומה בזמן הזה דאורייתא לרבי יוסי והוי סייעתא לר"ל דלעיל הא ר"ל גופיה סבר דלר' יוסי תרומה בזמן הזה דרבנן בפרק הערל (יבמות ד' פא.) וי"ל דהוי מצי למימר וליטעמיך: **איזהו** סימניה. פי' סימני בגרות ורבי יוסי דאמר בגמרא משתקיף העטרה היינו נמי דקאמר הכא משיתן ידו על העוקץ וקשה דאי חד שיעורא הוא למה שינה רבי יוסי לשונו. ועוד דכל תנאי דגמרא שום אחד מהם אינו מזכיר משיעורא דמתניתין ועוד דאם כן בוחל לא נתן שום סימן ובגמרא קאמר בוחל מלמטה בידוע שהביאה ב' שערות הא לא שמעינן סימני דבוחל לכך פר"ת דאיזהו סימניה דקאמר הכא לבוחל קאי ולפירוש זה אתי שפיר הא דקאמר בגמרא הלכה כדברי כולן להחמיר לענין מיאון: **בדק** באמתיה ויהיב ד' זוזי דמי בושתה. להנצל מעונש היה נותן לה דהא ר' יהודה אמר בהחובל (ב"ק דף פז.) אין לעבדים בושת ואפילו למ"ד יש לעבדים בושת הוי לרבו: **ראש** החוטם. פ"ה ספק דלא אתפרש ובפרק לולב הגזול (סוכה דף לב:) גבי אתרוג מזכיר פיטומא ועוקץ וחוטם ומתוך כך משמע דשלשתן באתרוג נגד ראשו ואין אחד מהם נגד זנבו דומיא דדד דגבי דד ליכא לפרושי הכי כמו שפירש באתרוג: **מסר** להו לערבי. משמע מכאן דשפחה כנענית מותרת בעובד כוכבים וה"ה דעבד כנעני מותר בעובדת כוכבים ולא גזרו עליו משום *) כשג"ז אע"ג דאיסור נדה ואשת איש דאורייתא שייך שפיר בעבד וה"נ בשלהי מסכת ע"ז (דף עו:) דא"ל שבור מלכא לבמי אדכר לך מה דעבדת בארמאה שקבל עובדת כוכבים וזנה שמסר לו אושפיזא (*ורב) יהודה לא קבל עובדת כוכבים וזנה לא עשה בפני איסורא דמותר הוא בה דהא עבד הוה כדקאמר בפרק עשרה יוחסין (קדושין דף ע:) דבמי בר טבי ברמות רוחיה לא קבל גיטא דחירותא:

*) נ"ל משום כשג"ז הנ"ל

הלכה

◆

תוספי הרא"ש

ואינה נפסלת בטבול יום. והא דאמרינן בפ' אלו עוברין המקפה של חולין והשום והשמן של תרומה אם נגע טבול יום במקצתו פסל מקום מגעו והכא אמרינן ולא פסל כלל וי"ל דהתם מיירי שהן גוש בקערה וניכרין בפני עצמן אתי דימוע דרבנן ומפקע חלה דרבנן. מכאן משמע דתרומה בטל ברוב מדאורייתא והא דדריש ליה בספרי את מקדשו ממנו מה שאתה מרים ממנו מקדש אסמכתא היא וכן מוכח בסוף פ' האיל גבי שתי קופות אחת של חולין ואחת של תרומה ולפניהן שתי סאין א' של חולין וא' של תרומה ונפלו אלו לתוך אלו מותרין שאני אומר חולין לתוך חולין נפלו ותרומה לתוך תרומה נפלה וקא"ר יוחנן והוא שרבו חולין על התרומה פי' שאז הן מותרין מן התורה הלכך [הולכין בהם] להקל אלמא ברבייה שרי מן התורה: **אלו** נאמר כי תבואו הייתי אומר משנכנסו שנים או שלשה מרגלים. א)רק כהוס' הגירסא בס"ע ול"ג גירסא זו דאדרבה כי תבואו משמע ביאת כולם כדמשמע בפ"ק דקידושין דקאמר התם הואיל ונאמרו ביאות בתורה סתם ופרט לך הכתוב באחת מהן לאחר ירושה וישיבה אף כל לאחר ירושה וישיבה ואע"ג דאיכא מ"ד לשם דבעי ביאה ומיטב מ"מ לא אשכחן כי תבואו דמשמע לאלתר בכניסת שנים ושלשה מרגלים קודם שיכנסו כולם. אלא ה"נ אי בבא הייתי אומר משעה שנכנסו בה שנים שלשה מרגלים ודמשמע תחלת ביאת מילא כתיב כי תבואו והכי תניא בספרי בפ' שלח לך א"ר ישמעאל שנה הכתוב ביאה זו מכל ביאות שבתורה שבכל מקום הוא אומר והיה כי תבוא והיה כי יביאך וכאן אומר בבואכם ללמדך כיון שנכנסו לארץ מיד נתחייבו אמר הכא אילו נאמר בבא ולא כתיב בם והייתי אומר דתחלת ביאה כיון דמשונה ביאה או ת"ל בבואכם דמשמע ביאת כולכם: **לאו** כולהו סלוק. ותימה והא כל יושביה עליה קרינן ביה לענין יובל כיון שהיו עם לפר"ת שפי' דיובל נהג בבית שני מהאי טעמא וי"ל דבבואכם משמע טפי ביאת כולכם ואע"פ שהיו עם מכל השבטים לא מיקרי ביאת כולכם: **אי** זהו סימניה. פרש"י דאצמל קאי ומתוך זה הוצרך לפ' [בברייתא] משתקיף העטרה היינו נמי שיעורא דמשיתן ידו על העוקץ והוא שוקע. וקשה לפי' דלמה שינה ר' יוסי לשונו ועוד דבכולהו תנאי בגמרא לא אמר אחד מהן שיעורא דמתניתין ועוד א"כ לא יהיב תנא סימנא [illegible] בא סימן והתחתון עד שלא בא העליון והיינו סימני בוחל. ומפר"ת דאי זהו סימניה דאבוחל קאי ותנאי דגמ' מפרשי סימני בגרות: **משתשחיר** הפיטומת. פרש"י ראש הדד כמו ניטלה פיטמתו דאתרוג. ועוקץ [illegible] מלמטה. ובפ' לולב הגזול פרש"י ב' פירושים. ונראה דשניהן הן במקום אחד אלא האחד בצד ראשו והאחר בצד זנבו דגבי דד ליכא לפרושי הכי וסתמא פיטמת ועוקץ דהתם דומיא דהך דהכא: [illegible] דמי בושתה. להנצל מן העונש היה עושה כן דהא אין לעבדים בושת דאמרינן בפ' החובל ואפי' למ"ד יש להם בושת יתנן הכל לרב: **ומסר** להו לערבאי. מכאן משמע דשפחה כנענית מותרת לעבד [illegible] כנעני מותר בעובדת כוכבים ולא גזרו עליהן משום נשג"ז ואע"ג דאיסור נדה ואשת איש שייך בעבד מן התורה ושילהי ע"ז דא"ל שבור מלכא לבמי אידכר מה דעבדת באורתא ופרש"י ז"ל ששלחו לו זונה כדרך [illegible] אומר ר"ת אין צריך לומר שזוהי רשע דמותר היה בה כי עבד היה כדאמרינן בקדושין במי בר טבי ברמות רוחיה לא קביל גיטא דחירותא: **משיפציל** ראש החוטם. פרש"י ספק וגבי אתרוג נמי מזכיר פיטמת ועוקץ וחוטם ונראה לפ' כמו חוטם דהתם דהיינו מקום שמתחיל לשפע על פי העוקץ וכן הבא למעלה מן הפיטומת מתחיל לשפע כלפי הדד והריצין כמין פיצולין נראות בהם:

א) נראה דז"ל כך בגירסא כתובה בספרים רק בתוס' כתבו דלא סגילא וכו'.

צח א מיי' פ"ח מהל' טומאת אוכלין הלכ"ו:

פ"ח מהל' תרומות

צט ב מיי' פ"ה מהל' בכורים הל"ד:

ק ג ד מיי' פ"ה מהל' בכורים הל"ה סמג עשין קמא טוש"ע יו"ד סימן שכב סעיף ג:

קא ה מיי' פ"ב מהל' אישות הל"ג ופ"ג מהל' אישות הל"א סמג עשין מח ועוד טוש"ע חו"מ סי' ער סעי' ב וטוש"ע אה"ע סי' לז סעיף א:

קב ו מיי' פי"א מהל' נדרים הל"ז סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סימן רלד סעיף א:

קג ז ח ט י מיי' פ"ב מהל' אישות הל"א:

קד כ מיי' פ"ב מהל' מעשר הל"ה:

[כתובות כב. ב"מ סז.]

[בכתובות איתא ולא נתחייבו בתרומה ועי' ברש"י שם הגירסא מתוקנת]

קה ל מיי' פ"ב מהל' אישות הל"ב:

קו מ מיי' פ"ט מהל' עבדים הל"ח:

קז נ ס ע פ צ מיי' פ"ב מהל' אישות הל"ב [וכרב אלפס יבמות פי"ג דף מה.]

כתובות כב.

כתובות כב.

[כתובות מו:]

מעשרות פ"א מ"ב

שייך לעיל

מקנה

נוטע/מקנה

נוטע

נוטע/מקנה

*בהמיקמן דינו כחולין